

## ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งรังแก และคุกคามบนสื่อสังคมออนไลน์<sup>1</sup>

ภควดี พรหมจรรย์<sup>2</sup>

การกลั่นแกล้งรังแกและคุกคามบนสื่อสังคมออนไลน์ คือ การใช้เทคโนโลยี เช่น คอมพิวเตอร์หรือมือถือ โดยการส่งหรือโพสต์ข้อความ รูปภาพ สัญลักษณ์ หรือวีดิทัศน์ โดยมี ลักษณะเป็นการทำร้ายจิตใจ ข่มขู่บุคคลอื่น หรือกลั่นแกล้ง รังแก คุกคาม อย่างซ้ำๆและต่อเนื่อง โดยมีเจตนาให้บุคคลนั้นได้รับความเสียหายจากการกระทำนั้นไม่ว่าทางใดทางหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นทางด้าน จิตใจ ชื่อเสียง รู้สึกด้อยค่าในตนเอง เป็นต้น การกลั่นแกล้งรังแกและคุกคามบนสื่อสังคมออนไลน์นั้นสามารถเกิดขึ้นได้จากปัจจัยสำคัญหลายอย่างเช่น ความเป็นนิรนามบนโลกออนไลน์ เนื่องจากผู้ใช้งานไม่จำเป็นต้องเปิดเผยตัวตนที่แท้จริง รวมถึงการใช้ข้อความในการสื่อสารกัน ซึ่งอาจทำให้เกิดความเข้าใจการสื่อสารผิดไป และระยะห่างระหว่างบุคคลบนโลกออนไลน์ กล่าวคือ ผู้สื่อสารไม่จำเป็นต้องรู้จักกัน หรืออยู่ในสถานที่เดียวกันขณะสื่อสาร เป็นต้น และปัจจัยต่างๆเหล่านี้ทำให้การกลั่นแกล้งออนไลน์มีความแตกต่างไปจากการกลั่นแกล้งแบบดั้งเดิม ทั้งนี้ การกลั่นแกล้งรังแกและคุกคามบนสื่อสังคมออนไลน์นั้นมีหลากหลายรูปแบบ เช่น การข่มขู่ คำทอ หรือใช้ถ้อยคำรุนแรงต่างๆ การคุกคามทางเพศ การปลอมตัวตนของบุคคลอื่น การเปิดเผยข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาต และการรวมตัวกันเพื่อโจมตีบุคคลอื่น เป็นต้น

เนื่องจากในขณะนี้ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเฉพาะที่จะนำมาใช้บังคับกับการกลั่นแกล้งรังแกและคุกคามบนสื่อสังคมออนไลน์ จากการศึกษาจึงพบว่าประเด็นปัญหาดังจะกล่าวต่อไปนี้

ประเด็นปัญหาแรก คือ ปัญหาเกี่ยวกับกฎหมายที่ไม่อาจนำมาใช้บังคับได้อย่างครอบคลุม ซึ่งกฎหมายที่บังคับใช้ในปัจจุบันที่อาจจะนำมาปรับใช้กับการกลั่นแกล้งรังแกและคุกคามบนสื่อสังคมออนไลน์ได้ เช่น ความผิดฐานหมิ่นประมาท ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 ความผิดฐานข่มขู่หรือยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตาย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 293 ความผิดฐานทำให้ผู้อื่นเกิดความกลัวหรือความตกใจ โดยการขู่เข็ญ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 392 หรือความผิดฐานรังแกข่มเหง คุกคาม ผู้อื่นหรือกระทำให้ผู้อื่นได้รับความอับอาย หรือเดือดร้อนรำคาญ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 397 เป็นต้น รวมถึงบทบัญญัติที่เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 มาตรา 14 และ มาตรา 16 ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นอันเป็นการกลั่นแกล้งรังแกและคุกคามบนสื่อสังคมออนไลน์นั้นอาจไม่ครอบคลุมประกอบความรับผิดตามกำหนดในมาตรานั้นๆได้ เนื่องจากการกลั่นแกล้งรังแกและคุกคามบนสื่อ

---

<sup>1</sup>บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งรังแกและคุกคามบนสื่อสังคมออนไลน์

<sup>2</sup>นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง วิทยาเขตบางนา

สังคมออนไลน์นั้นมีการกระทำหลายรูปแบบ ทำให้ไม่อาจนำกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันมาบังคับใช้กับการกลั่นแกล้งรังแกและคุกคามบนสื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างครอบคลุม

ประเด็นปัญหาที่สอง คือ ปัญหาเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองบุคคลซึ่งได้รับความเสียหายโดยมาตรการทางกฎหมาย เนื่องจากศาลเท่านั้นที่มีอำนาจสั่งให้ผู้กระทำความผิดลบ แก้ไข หรือกระทำการอันเป็นการเยียวยาผู้เสียหายได้ เช่น ตามตรา 16/1 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 ซึ่งระยะเวลาในการดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลนั้นอาจใช้ระยะเวลานาน ทำให้ผู้เสียหายอาจยังคงได้รับความเสียหายและผลกระทบต่อสิ่งที่ผู้กระทำความผิดได้ก่อให้เกิด หรือได้กระทำขึ้นจากการกลั่นแกล้งรังแกและคุกคามบนสื่อสังคมออนไลน์อยู่อย่างต่อเนื่อง

ประเด็นปัญหาที่สาม คือ ปัญหาเกี่ยวกับค่าเสียหายทางจิตใจ กล่าวคือ แม้ผู้ที่ได้รับความเสียหายทางจิตใจจากการกลั่นแกล้งรังแกบนสื่อสังคมออนไลน์นั้นอาจเรียกค่าเสียหายทางแพ่ง ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 446 ได้ แต่อย่างไรก็ตามการที่จะได้รับค่าเสียหายตามมาตรานี้ได้นั้นจะต้องมีข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้เสียหายต้องได้รับความเสียหายทางด้านร่างกายประกอบด้วย แต่ด้วยบริบทของการถูกกลั่นแกล้งรังแกและคุกคามบนสื่อสังคมออนไลน์นั้น ผู้เสียหายส่วนใหญ่อาจจะได้รับเพียงความเสียหายทางจิตใจเพียงอย่างเดียว เช่น เป็น โรคซึมเศร้า เป็นต้น จึงไม่อาจได้รับค่าเสียหายตามมาตรานี้ได้

ประเด็นปัญหาสุดท้าย คือ ปัญหาเกี่ยวกับการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นกับการคุ้มครองสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัว เนื่องจากสิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว โดยปราศจากการรบกวนหรือคุกคามจากบุคคลอื่นนั้นเป็นสิ่งที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้กำหนดรับรองและคุ้มครองประชาชนไว้ตามหลักสิทธิมนุษยชน เมื่อประเทศไทยไม่มีกฎหมายโดยเฉพาะเจาะจงที่สามารถนำมาพิจารณาถึงขอบเขตการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น อันเป็นการกลั่นแกล้งรังแกและคุกคามบนสื่อสังคมออนไลน์ จึงอาจเป็นการยากในการพิจารณาให้มีความสมดุลและเหมาะสมระหว่างการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการคุ้มครองสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอีกฝ่ายหนึ่งได้

จากการศึกษาค้นคว้าประเด็นปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาจึงขอเสนอข้อเสนอแนะ คือ ควรมีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งรังแกและคุกคามบนสื่อสังคมออนไลน์เป็นกฎหมายใหม่ โดยเฉพาะ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ควรที่จะมีการบัญญัติความหมายของการกระทำการกลั่นแกล้งไว้เพื่อให้ครอบคลุมการกลั่นแกล้งรังแกและคุกคามบนสื่อสังคมออนไลน์ทุกรูปแบบ จึงควรมีการบัญญัติคำนิยามไว้ ดังนี้

“การกลั่นแกล้งรังแกและคุกคามบนสื่อสังคมออนไลน์” หมายถึง การใช้อุปกรณ์สื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ เช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์เคลื่อนที่ หรืออุปกรณ์สื่อสารอื่นผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เว็บไซต์ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ หรือช่องทางดิจิทัลอื่นใด โดยใช้ข้อความตัวอักษร ข้อความโต้ตอบแบบทันที รูปภาพ วิดีทัศน์ หรือการสื่อสารในลักษณะอื่นใด อันเป็นการกลั่นแกล้ง รังแก คุกคาม ข่มเหง ข่มขู่ ทำให้อับอาย หรือปกปิดตัวตนที่แท้จริง โดยมีเจตนาทำให้ผู้อื่นกลัว อับอาย ลดทอนความมั่นใจในตนเอง หรือ

ทำให้เกิดความเสียหายต่อร่างกายก็ดี จิตใจก็ดี ชื่อเสียงก็ดี หรือรู้สึกลดทอนความมั่นใจในตนเองก็ดี อย่างต่อเนื่องซ้ำๆ รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือหรือสนับสนุนให้เกิดการกระทำดังกล่าวในรูปแบบต่างๆด้วย

ในส่วนของความรับผิดชอบนั้น ควรมีการบัญญัติไว้ดังนี้

“ผู้ใดกระทำการกลั่นแกล้งรังแกและคุกคามผู้อื่นบนสื่อสังคมออนไลน์ โดยมีเจตนาทำให้ผู้อื่นกลัว อับอาย หรือทำให้เกิดความเสียหายต่อร่างกายก็ดี จิตใจก็ดี ชื่อเสียงก็ดี หรือรู้สึกลดทอนความมั่นใจในตนเองก็ดี ผู้นั้นมีความผิดฐานกลั่นแกล้งรังแกและคุกคามผู้อื่นบนสื่อสังคมออนไลน์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 200,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

หากการกระทำตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำอัน โดยมีเจตนาขู่ยงส่งเสริมให้ผู้อื่นฆ่าตนเอง หรือพยายามฆ่าตนเอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 400,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

2. ควรบัญญัติกฎหมายให้อำนาจผู้เสียหายในการร้องขอให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองหรือเยียวยาผู้เสียหายระหว่างหรือก่อนมีการพิจารณาคดี เพื่อคุ้มครองหรือเยียวยาผู้เสียหายจากความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและซ้ำๆจากการกลั่นแกล้งรังแกและคุกคามบนสื่อสังคมออนไลน์ เช่น คำสั่งให้กำจัดข้อมูลที่ทำให้เกิดความเสียหายนั้นๆออกจากระบบอินเทอร์เน็ต หรือคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดหยุดการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อผู้เสียหายเป็นระยะเวลาชั่วคราว เป็นต้น และการมีคำสั่งคุ้มครองผู้เสียหายตามที่กล่าวมานั้นควรจะสามารถทำได้อย่างรวดเร็ว

นอกจากมาตรการทางกฎหมายต่างๆแล้ว ควรจะมีองค์กรพิเศษที่ดูแลและให้คำปรึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งรังแกและคุกคามบนสื่อสังคมออนไลน์โดยเฉพาะ ตัวอย่างเช่นองค์กร NetSafe ของนิวซีแลนด์ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการให้ความคุ้มครองและยับยั้งความเสียหายจากการกลั่นแกล้งดังกล่าวที่อาจเกิดขึ้นกับเหยื่อในเบื้องต้น รวมถึงให้คำปรึกษาและความช่วยเหลือในการดำเนินการโดยใช้มาตรการทางกฎหมายต่อไป

3. สำหรับปัญหาการเยียวยาค่าเสียหายทางจิตใจของผู้เสียหายอันเป็นความเสียหายที่มีใช้ตัวเงินที่ผู้เสียหายได้รับการถูกกลั่นแกล้งรังแกและคุกคามบนสื่อสังคมออนไลน์นั้น เนื่องจากบางครั้งการกลั่นแกล้งรังแกและคุกคามบนสื่อสังคมออนไลน์ทำให้เกิดความเสียหายในด้านจิตใจเพียงอย่างเดียว สำหรับการพิจารณาค่าเสียหายทางจิตใจที่เกิดจากการกลั่นแกล้งรังแกออนไลน์นั้น ควรบัญญัติกฎหมายให้ผู้เสียหายจากการกระทำความผิดโดยตรงนั้นมีสิทธิเรียกค่าเสียหายทางจิตใจจากการถูกกลั่นแกล้งรังแกและคุกคามบนสื่อสังคมออนไลน์ได้ด้วย โดยอาจกำหนดให้ศาลใช้ดุลพินิจในการกำหนดค่าเสียหายทางจิตใจจากการถูกกลั่นแกล้งรังแกและคุกคามบนสื่อสังคมออนไลน์ โดยพิจารณาเป็นกรณีๆไป เนื่องจากผู้เสียหายแต่ละคนได้รับความเสียหายที่แตกต่างกันออกไป เช่น อาจพิจารณาจากอายุของผู้เสียหาย ความรุนแรงของการกระทำความผิด ผลกระทบที่ผู้เสียหายได้รับ เป็นต้น

4. ควรมีการบัญญัติกฎหมายให้คำนิยามพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกบนสื่อสังคมออนไลน์ และบัญญัติความรับผิดของพฤติกรรมดังกล่าว ซึ่งหากมีการบัญญัติกฎหมายดังกล่าวไว้เฉพาะเจาะจง ก็จะถือได้ว่าเป็นการจำกัดขอบเขตในการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นแล้ว เนื่องจากหากมีกฎหมายบัญญัติว่า

การกระทำในลักษณะใดจะเข้าองค์ประกอบความผิดของการกลั่นแกล้งรังแกและคุกคามบนสื่อสังคมออนไลน์แล้วนั้น ก็จะแสดงให้เห็นว่าการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นดังกล่าวเป็นการกระทำเกินขอบเขตของเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของตน เนื่องจากการกระทำที่บุคคลอื่นได้รับความเสียหายแก่ร่างกายก็ดี จิตใจก็ดี ลดทอนความมั่นใจในตัวเองก็ดี เป็นต้น

อีกทั้ง หากมีการบัญญัติกฎหมายเฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งรังแกและคุกคามบนสื่อสังคมออนไลน์ ก็จะถือได้ว่าเป็นการให้ความคุ้มครองในสิทธิความเป็นส่วนตัวของผู้ใช้งานสื่อสังคมออนไลน์อีกด้วย เนื่องจากการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์นั้นควรพิจารณาว่าเป็นสิทธิส่วนตัวของผู้ใช้งาน และควรได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายด้วย กล่าวคือ เป็นสิทธิส่วนตัวที่ผู้ใช้งานสื่อสังคมออนไลน์นั้นสามารถใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ดังกล่าวโดยปราศจากการรบกวน หรือสอดแทรกจากผู้อื่นที่ทำให้เกิดความเดือดร้อน รำคาญใจ เสียหาย หรืออับอาย เป็นต้น

## เอกสารอ้างอิง

### เอกสารภาษาไทย

#### หนังสือ

เกรียง เจริญธนาวัฒน์. หลักกฎหมายว่าด้วยสิทธิเสรีภาพ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2547.

ไกรฤกษ์ เกษมสันต์. คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาคความผิด มาตรา 288 ถึง 366. พิมพ์ครั้งที่ 9.

กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมกฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2557.

คณะกรรมการประสานงานองค์กรสิทธิมนุษยชน. สิทธิมนุษยชน. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., 2540.

คณาธิป ทองรวีวงศ์. “มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิบุคคลจากการกลั่นแกล้งรังแกออนไลน์ซึ่งนำไปสู่การฆ่าตัวตาย: ศึกษากรณีกฎหมายความปลอดภัยไซเบอร์ (Cyber-safety Act) ของรัฐ Nova Scotia.” ใน เอกสารหลังการประชุมวิชาการระดับชาติ (E-Proceedings) กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2015.

คณิต ฅ นคร. กฎหมายอาญาภาคความผิด. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2559.

นฤมล กล้าทุกวัน. มารธาอน: อินเทอร์เน็ต การเมือง วัฒนธรรม ฉบับออกตัว. กรุงเทพมหานคร: เครือข่ายพลเมืองเน็ต, 2555.

บรรเจิด สิงคะเนติ. หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์. กรุงเทพมหานคร:

สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2555.

เพ็ญ เพ็ญนิติ. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร:

จิรัชการพิมพ์, 2556.

วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540.

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2540.

วารี นาสกุล. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: บริษัท กรุงสยาม พับลิชชิง จำกัด, 2557.

สำนักงานอัยการสูงสุด. อัยการนิเทศ เล่มที่ 82. กรุงเทพมหานคร: บริษัท แอ็คคิวเรทเพรส จำกัด, 2560.

อุดม รัฐอมฤต และคณะ. การอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือใช้สิทธิเสรีภาพของบุคคลตามมาตรา 28. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2544.

## บทความ

นภาพรรณ อาษาเพชร. “การรังแกผ่านโลกไซเบอร์ ความรุนแรงที่ต้องแก้ไข และนวัตกรรมการจัดการปัญหา.” วารสารวิชาการนวัตกรรมการสื่อสารสังคม 5, 1 (มกราคม-มิถุนายน 2560): 102.

นาจริย์ ชะบุตร. “มาตรการทางกฎหมายเพื่อการคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัวจากการข่มเหงรังแกออนไลน์.” วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย 12, 40 (เมษายน-มิถุนายน 2560): 33.

ดวงเด่น นาคสีหราช. “ทัศนคติและปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมการกลั่นแกล้งรังแกทางอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย: ศึกษากรณีนิสิตในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม” *CMU Journal of Law and Social Sciences* 12, 1 (มกราคม-มิถุนายน 2562): 143-145.

รัชนี แดงอ่อน และจิรัช ศิริศักดิ์สมบูรณ์. “มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองเหยื่อจากความรุนแรงในครอบครัว ศึกษากรณีการคุกคามติดตามทางอินเทอร์เน็ต (Cyberstalking) ในกฎหมายต่างประเทศ” วารสารการเมือง การบริหาร และ กฎหมาย 10, 3 (กันยายน-ธันวาคม 2561): 473-474.

วีรวิทย์ เลิศรัตน์ธำรงกุล และสุริย์ลักษณ์ รักษาเคน. “เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นตามรัฐธรรมนูญบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ภายใต้การบังคับใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560.” วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 8, 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2561): 37.

สกล วรเจริญศรี. “การข่มเหงรังแก.” สารานุกรมศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 51 (2559): 13.

## วิทยานิพนธ์

กมลรัตน์ อินอุดม. “ข้อจำกัดของสหประชาชาติในการให้ความคุ้มครองสิทธิมนุษยชน.” วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

ณัฐมัยเชษฐ์ นพาลัย. “ปัญหาทางกฎหมายในการปรับใช้กับกรณีการรังแกบุคคลจากสื่อสังคมออนไลน์.” การค้นคว้าอิสระนิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, 2560.

จันทิมา เกียรติเสริมจอร์. “ความคิดอาชญาฐานยุ้งให้ผู้อื่นฆ่าตัวตาย.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

ธณัสมนต์ จันอรัญ. “การรับรองและคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวของผู้ถูกข่มเหงรังแกบนโซเชียลมีเดีย.”

วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2560.

ปิยพจน์ ตันตะผลิน. “รูปแบบการเรียนรู้ออนไลน์โดยการสะท้อนคิดร่วมกันด้วยกรณีศึกษา เพื่อส่งเสริม

ตระหนักรู้การกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตของนิสิตนักศึกษาครู.” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2559.

รักชัยดา โพธิพิทักษ์กุล. “มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุกคามทางอินเทอร์เน็ต (Cyberstalking).”

สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, 2550.

วรพจน์ แพทย์คุณ. “ปัญหากฎหมายในการคุ้มครองสิทธิของลูกค้าในเชิงพาณิชย์: ศึกษากรณีร่าง

พระราชบัญญัติข้อมูลส่วนบุคคล.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีปทุม, 2553.

## เอกสารอื่นๆ

กองบรรณาธิการ HD. ภาพรวมของพฤติกรรมข่มขู่คุกคาม [Online]. Available URL: <https://www.honestdocs.co/bullying>, 2563 (มีนาคม, 27).

ทีมสื่อสาร Research Cafe' สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.). ไทยควรมีกฎหมายคุ้มครองเด็กจากการรังแกทางออนไลน์หรือไม่? [Online]. Available URL: <https://prachatai.com/journal/2019/09/84402>, 2563 (มิถุนายน, 28).

ธนวุฒิ วงศ์อนันต์. เปิดกฎหมายแปลก : แกล้งถึงจะมีเจตนาเข้าข่ายคุกคาม ข่มเหง [Online]. Available URL: <https://www.mcot.net/view/5e0ecce1e3f8e40aef40b7b2#:~:text=Sexual%20Harassment%20ตามกฎหมายอาญาไทย,บาท%20และวรรคสองของ,> 2563 (กรกฎาคม, 15).

ผู้จัดการออนไลน์. จ่าอวนชาวเน็ต เลิกค่านิยมยุยงคนคิดสั้น หลังพบชายหนุ่มโพสต์ลาโลกตามคู ฮารา [Online]. Available URL: <https://mgronline.com/online/section/detail/9620000114069>, 2563 (กรกฎาคม, 15).

พี.เป. 3 เรื่องจริงของวัยรุ่นที่ถูกรังแก (รวมหัตถ์) บนโลกออนไลน์ และสุดท้ายจบชีวิต [Online]. Available URL: <https://www.dek-d.com/studyabroad/40430/>, 2563 (เมษายน, 10).

พี่แรงโก้. รังแกหรือหยอก บอกได้มั๊ย? [Online]. Available URL: <https://stopbullying.lovecarestation.com/การรังแกกัน-คืออะไร/>, 2563 (พฤษภาคม, 27).

มาโนช หล่อตระกูล. โรคซึมเศร้าโดยละเอียด [Online]. Available URL: <https://med.mahidol.ac.th/ramamental/generalknowledge/general/09042014-1017>, 2563 (กรกฎาคม, 15).

มูลนิธิยุวพัฒน์. การกลั่นแกล้ง (Bullying) ความรุนแรงในสังคม [Online]. Available URL: <https://www.yuvabadhanafoundation.org/th/ข่าวสาร/บทความทั่วไป/การกลั่นแกล้ง-bullying-วัยรุ่น/9/>, 2563 (มีนาคม, 27).

ไอซีที. เปิดวิจัย Cyberbullying เยาวชนไทยกับความเสี่ยงยุค 4.0 [Online]. Available URL:

<https://www.prachachat.net/ict/news-146408>, 2563 (มีนาคม, 29).

เอกฉัตร สุชาติพันธุ์ และประพันธ์พงษ์ จำอ่อน. การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในภาครัฐกิจการ

[Online]. Available URL: <https://gs.utcc.ac.th/wp-content/uploads/การประชุมนำเสนอ>

ผลงานวิจัยบัณฑิตศึกษา-ปีการศึกษา-2562.pdf, 2563 (เมษายน, 3).

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย. สิทธิมนุษยชนคืออะไร? [Online]. Available URL:

<https://www.amnesty.or.th/latest/blog/62/>, 2563 (เมษายน, 3).

Healthygamer. Cyberbullying เมื่อถูกทำร้ายผ่านโลกไซเบอร์ [Online]. Available URL:

<http://www.healthygamer.net/information/article/9874>, 2563 (เมษายน, 3).

## กฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560.

พระราชบัญญัติความรับผิดทางคอมพิวเตอร์ พุทธศักราช 2560.

ประมวลกฎหมายอาญา.

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์.

## เอกสารต่างประเทศ

### หนังสือ

Henry Campbell Black. **Black's Law Dictionary with Pronunciations**. 5th ed. West Publishing, 1979.

Sheri Bauman, "Cyberbullying: a Virtual Menace." in **Paper to be presented at the National Coalition Against Bullying National Conference**, United State: University of Arizona, 2007.

### บทความ

Ersilia Menesini and others. "Cyberbullying Definition Among Adolescents: A Comparison Across Six European Countries." **Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking Journal** 15, 9 (September 2012): 456-457.

Jennifer Taylor. "Minding the Gap: Why and How Nova Scotia Should Enact a New Cyber-safety Act." **Canadian Journal of Law and Technology** 14, (2016): 157-171.

Krupa A. Patel. "Cyberbullying: What's the Status in England." **San Diego International Law Journal** 13, 2 (Spring 2012): 594-595.

Naomi Harlin Goodno. "Cyberstalking, a new Crime: Evaluating the Effectiveness of Current State and Federal Laws." **Missouri Law Review** 72, 1 (Winter 2007): 129.

Rebecca Dredge, John Gleeson and Xochitl de la Piedad Garcia. “Cyberbullying in social networking sites: An adolescent victim’s perspective.” **Computers in Human Behavior Journal** 36 (July 2014): 13-20.

Robert Slonje and Peter K. Smith. “Cyberbullying: Another main type of bullying?.” **Scandinavian Journal of Psychology** 49 (2008): 147.

## เอกสารอื่นๆ

CBC News. **U.S. teen's death eerily similar to Rehtaeh Parsons's story** [Online]. Available URL: <https://www.cbc.ca/news/canada/nova-scotia/u-s-teen-s-death-eerily-similar-to-rehtaeh-parsons-s-story-1.1371319>, 2020 (July, 15).

Consumer Protection. **online-safety-laws-and-rules** [Online]. Available URL: <https://www.consumerprotection.govt.nz/general-help/consumer-laws/online-safety-laws-and-rules>, 2020 (July, 15).

David Harvey. **POLICE V B [2017] NZHC 526, [2017] 3 NZLR 203** [Online]. Available URL: <https://ojs.aut.ac.nz/new-zealand-criminal-law-review/index.php/tewharenga/article/view/36>, 2020 (July, 15).

European Commission. **Safer Internet Day 2009: Commission Starts Campaign against Cyber Bullying** [Online]. Available URL: [http://europa.eu/rapid/press-release\\_MEMO-09-58\\_en.pdf](http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-09-58_en.pdf), 2020 (March, 29).

Keith D. Rose and Eriq Yu. **Updated: Nova Scotia Passes New Cyber-bullying Legislation** [Online]. Available URL: <https://www.mccarthy.ca/en/insights/blogs/snippets/updated-nova-scotia-passes-new-cyber-bullying-legislation>, 2020 (July, 15).

Nova Scotia. **Cyber-Safety Act** [Online]. Available URL: [https://novascotia.ca/just/global\\_docs/Cyberbullying\\_EN.pdf](https://novascotia.ca/just/global_docs/Cyberbullying_EN.pdf), 2020 (July, 15).

United Nations Human Rights. **International Covenant on Civil and Political Rights** [Online]. Available URL: <http://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/ccpr.aspx>, 2020 (June, 3).

## กฎหมาย

Cyber-Safety Act 2013.

Harmful digital communications act 2015.